

Učíme o právu, učíme se o sobě, učíme učit

Předměty Právní praxe na středních školách a Odborná praxe: praxe na středních školách

Před dvěma čísly jste měli možnost zjistit základní charakteristiku vybraných praxí, které lze (a které je vřele doporučováno!) v rámci studia na fakultě absolvovat. Některé z nich se u nás realizují již dlouhá léta a jsou mezi studenty známější — jedná se především o praxe dotýkající se obvyklých právnických profesí. V tomto (a pravděpodobně i v následujícím) vydání vám přiblížím ty zbývající.

Od roku 2009 má každý semestr zhruba 20 studentů možnost vyzkoušet si (alespoň přibližně), jaké to je být v postavení jejich životních vzorů — vyučovat právo. V rámci projektu Street law předávají znalosti svým středoškolským potenciálním budoucím kolegům a zároveň vzdělávají sami sebe, ať už v přednášeném oboru nebo základních komunikačních dovednostech. Základní charakteristiku jsme si prošli minule, níže se dozvíte bližší detaily, zkušenosti čerstvých absolventů i komentáře vedoucích předmětu.

Co je dobré vědět

» Rozlišujeme předmět Praxe na středních školách a Kurzy spotřebitelské gramotnosti. Zatímco první varianta se realizuje praxí s jednou třídou po několik vyučovacích hodin, smyslem druhé je odpřednášet jedno téma na několika školách. V rámci praxe na středních školách se vyučuje především na gymnáziích, s KSG se dostanete i na školy jiné. KSG lze hodnotit jako méně časově náročnější, s větší pravděpodobností samostatné práce. Oba kurzy se skládají ze dvou částí — společná příprava v rámci předmětu probíhající na PF a následně samotné vyučování na středních školách. Oba kurzy je možno absolvovat opakovaně. Vedle toho probíhají též moot court/simulovaná soudní jednání.

» Na předmět se zapisuje obvyklým způsobem skrz Studijní informační systém. Zápis není podmíněn ročníkem (letos se sešli zástupci všech).

» Na úvodní hodině budete seznámeni s nabídkou středních škol. Ty si určují jak čas (45 minut dvakrát

týdně, devadesátiminutové bloky či třídní intenzivní kurz), tak obsah (ten však pouze všeobecně — právo EU, pracovní právo). Náplň hodin ve smyslu pojetí zadaného tématu je buď ponechána čistě na vašem uvážení, nebo budete korigováni středoškolským vyučujícím.

» Je možné dohodnout si vlastní střední školu (i mimo Prahu).

» Ačkoli konkrétní hodiny si vytváříte sami, během přípravy obdržíte jak přehledná skripta se spoustou návodů, tak odkazy na materiály, z nichž je možné čerpat (případně můžete využít možnosti obrátit se na starší studenty).

» Během vašeho působení ve třídě bude přítomen i vyučující (pokud se tedy studenti rozhodnou pro vzpouru, nebojte se — je zde někdo, kdo vás zachrání). Doporučuji s ním hodiny konzultovat, bude-li ochotný, klidně před i po, především kvůli tomu, že možná nemá tak široký záběr v rámci přednášené látky, zato ale zná své žáky.

» Praxe vrcholí neformální

schůzkou, kde můžete probrat své zážitky s kolegy i se staršími absolventy.

» A teď možná to nejdůležitější (ne, já vím, nejdůležitější je, jak přežít tu hrůzu, že vás budou naprosto ignorovat, ale nebojte, na to si rychle přijdete): každých těch 45 minut je ve vašich rukou. A je jen na vás, zda budete přednášet, debatovat, vyplňovat pracovní listy nebo rozebírat trestné činy v Pulp fiction — pokud studentům předáte, co jim předat máte, fantazii se meze nekladou.

Jaké si odnášíme dojmy?

Během své praxe na Gymnáziu Jana Keplera jsem se chtěl nechtěl musel převléci do kůže středoškolského učitele. O to zvláštnější to byl pocit, když jsem přišel do třídy plné oktavů, kteří byli o dva, maximálně o tři roky mladší než já.

Obavy jsem měl ze dvou důvodů a oba byly založené právě na věku mé třídy. Zprvé jsem se obával toho, že si nebudu umět vzbudit respekt u takto poměrně stejně starých kolegů a zadruhé jsem se obával, že nás jakožto "pouhé studenty práv" budou chytat za každé slovo a budou se nás snažit nachytat na každé maličkosti.

Naštěstí se ani jedna z mých obav nenaplnila a má praxe probíhala ve velice přátelském duchu. S kamarádem Honzou, který se mnou v dané oktávě vyučoval, jsme zažili mnoho plodných debat a byli jsme opravdu velice rádi, že jsme si vybrali právě takto staré žáky, kteří měli již mnoho znalostí a zajímali se o dění ve světě obecně.

Praxe mi přinesla mnoho zážitků, na které budu ještě dlouho vzpomínat. Každému bych tento předmět doporučil, protože získáte mnoho zkušeností a zároveň i předáte mnoho vědomostí.

(Jaroslav Denemark, II. ročník)

Pravděpodobně všichni známe ten pocit uspokojení, když si konečně sestavíme rozvrh, načteme všechna doporučení a i napodruhé věříme, že přesně takovýto rozvrh si přihlásíme v den zápisu. A najednou vám napíše kamarádka, jestli si přihlásíte Právní praxi na středních školách. Člověk zaloví v paměti a uvědomí si, že jste o tom před týdnem mluvili, plus si matně vzpomínáte, že kdysi dávno na gymplu u vás učily nějaké tři velice pohledné studentky a řeknete si: „Proč ne? Zkusím to.“ Člověk by měl zkoušet

neustále něco nového.

Takto epicky jsem se tedy dostal k přihlášení na výše zmíněný předmět právní praxe. Důvod, proč začínám tímto způsobem je ten, že poměrně dost kamarádů se mě ptalo, jestli si Právní praxi беру proto, že chci učit právo. Rozhodně to můj vysněný obor nebyl, byť jsem to nevyučoval. Proto naopak, nebojte se tento předmět si přihlásit, i když nemáte učitelské ambice.

Ale rovnou k samotnému předmětu. Docházka na hodiny je naprostou nutností. Na začátku sice dostanete skripta, kde je téměř vše popsáno, ale v tomto případě je opravdu nejlepší zážitek na vlastní kůži. Ještě nikdy jsem nezažil tak interaktivní předmět. Těžko se to popisuje a nechtěl bych vás okrást o zážitek, řekněme ale, že každá hodina byla něčím nová a neseděli jste po celou dobu na židli. Asi právě tady nejlépe pochopíte Komenského heslo: Škola hrou. Učit se učit byla rozhodně zábava, byť to žádná lehárna rozhodně není.

Pokud jde o samotnou výuku, měla by se provádět ve dvojicích. Stalo se, že jsme měli trojici a já sám jsem učil sám. Ale za sebe důrazně doporučuji dvojici. Příprava na hodiny na středních školách je totiž časově náročná a samotné hodiny jsou celkem vyčerpávající, ještě když se vám to naskládá na sebe jako mně. Rozhodl jsem se totiž pro třídní blok, kdy jsem učil pondělí, úterý — každý den pět hodin, a ve středu jsem ještě připravoval pro žáky moot court na fakultě. Čas přípravy se vám sice postupně zkracuje, když máte třeba dvě hodiny týdně, ale já jsem to bohužel z výše zmíněného důvodu nepocítil. I když jsem si na přípravu na blok nechal relativně týden, stejně to nebylo dokonalé a přál bych si mít ještě trochu víc času na propracování hodin. A rozhodně nebudte tak bláznivě odvážní jako já a uchte ve dvojici. Dvě hlavy více ví, můžete se vzájemně střídat a hlavně společně se lépe vymýšlí program. Kdybych mohl na své praxi změnit jednu věc, pak by to určitě bylo to, že bych do toho šel s někým ve dvojici. A rád bych zde poděkoval Anetě Hejnové, která mi ohromným způsobem pomohla s přípravou hodin a hlavně následného moot courtu, byť právní praxi zapsanou jako předmět neměla.

Jistě se někteří budou divit nad tolika superlativy, co zde popisují, a položí si otázku, jestli se za tím něco neskrývá. Inu, nic není v životě úplně dokonalé a já měl smůlu v tom, že jsem si celkem dost nesedl s profe-

sorkou svojí třídy. Nevím, jestli to bylo proto, že já jsem z gymnázia Nad Alejí, zatímco ona učí na Jana Keplera, nebo to bylo prostě vlivem osobností. Každopádně jsem z ní měl silný pocit, že od první hodiny nejsem to, co očekávala a chtěla. Sice mi to dávala dost najevo, ale existují i horší věci v životě a důležité je říci si, že tam nejste kvůli zalíbení se nějaké profesorce, ale abyste předali něco z vědomostí práva žákům v lavicích před vámi.

Co tedy říci na závěr? Právní praxe na středních školách bych doporučil všem studentům. Jedná se o skvělý zážitek, který vám možná neokráší životopis, ale rozhodně vám přinese spoustu zkušeností, které se jistě neztratí. Poznáte nové lidi, naučíte se čelit strachu z projevu a zažijete asi nejzábavnější hodiny na Právnické fakultě. Co více si přát? Snad jen dva roky prázdnin.

(Jakub Hedl, II. ročník)

Několik slov od těch, kteří nám to umožňují

Odpovídá Hana Draslarová, V. ročník (předmět absolvovala jakožto vyučující na jednom z pražských gymnázií, pro školní rok 2015/1016 jej pak s panem doktorem Urbanem společně vede)

Co ti na praxi přišlo nejvíce přínosné? Naučila ses více o sobě jakožto potenciální učitelce, nebo o žácích jako reprezentantech jejich generace?

Praxe mě utvrdila v tom, že mě práce s mladými lidmi baví a ráda bych v ní pokračovala i v budoucnosti. Při přípravě hodin jsem si uvědomovala, jak právo mohou vnímat neprávnické, velký přínos praxí tak vidím v tom, že nutí studenty práv přemýšlet o jejich oboru v širším společenském kontextu. Mezi zajímavou zkušenost patří i přípravy jednotlivých hodin, během kterých člověk musí vybírat ze základních znalostí studenta práv v konkrétní vyučované právní oblasti takové informace, které by měli znát i středoškolští studenti a které jim budou v životě užitečné. Spíše než o současné generaci středoškoláků, které jsem v době praxí nebyla věkově až tak vzdálená, jsem tak byla nucena přemýšlet nad tím, jak přiblížit náš obor neprávnickům. Což považuju→

za zkušenost, která se většině budoucích právníků bude hodit.

Využíváš v rámci hodin teoretického předmětu Právní praxe na středních školách nějakým způsobem zkušenosti, které jsi získala samotnou praxí?

Sama jsem si poměrně nedávno prošla tím, co prožívají současní studenti, doufám tedy, že mi to pomáhá lépe porozumět jejich vlastním představám, dojmům a zážitkům. Při přípravě na hodiny i během nich tak často vycházím z vlastních zkušeností s kurzem i s výukou na střední škole. Doktor Urban, který Právní praxi na středních školách na fakultě zavedl a ustavičně rozvíjí, se pak samozřejmě snaží kurz neustále zlepšovat, k čemuž mají napomoci mimo jiné právě zkušenosti bývalých absolventů.

Jedním z hlavních odrazujících faktorů je v rámci této praxe nervozita. Jak ses s ní při vyučování vypořádala, a působila pořád stejně, nebo ses postupně stávala odolnější?

Jistě, málokdo není před první hodinou v rámci praxe nervózní. Rozhodně bych se však nenechala trémou odradit, praxe na střední škole je naopak skvělou příležitostí, jak s vlastní nervozitou zavčas pracovat. Středoškolská studenti jsou navíc velice vlídné publikum. Já sama mám zkušenost takovou, že nejtěžší jsou chvílky před samotnou hodinou, zejména tou první. V okamžiku, kdy už stojíte před třídou, nervozita často sama od sebe odezní. Mnoho studentů práv pak ke konci praxí naopak říká, jak je jim líto, že jejich pedagogické působení ve třídě už se chýlí ke konci.

Mohla bys stručně odlišit předměty Odborná praxe na středních školách a Kurz spotřebitelské gramotnosti?

V rámci Odborné praxe na středních školách, která je nedílně spjata s předmětem Právní praxe na středních školách I (na ten se koneckonců studenti v ISu přihlašují), se studenty pravidelně setkávají jednou týdně na seminářích, kde probíhá teoretická příprava na praxi, v průběhu semestru zároveň odučí zhruba 10 hodin na vy-

brané střední škole. Témata, která studenti na střední škole vyučují, jsou různorodá a může se jednat například občanské, pracovní, trestní nebo ústavní právo.

Kurz spotřebitelské gramotnosti je předmět s blokovou výukou, kdy na začátku semestru proběhne koncentrovaná didaktická příprava a seznámení se spotřebitelsko-právní tematikou, následně během semestru odučí studenti 6 hodin. Rozdíl je především v tom, že praxe probíhá v několika různých třídách formou jednorázových seminářů a zaměření seminářů je výlučně na spotřebitelsko-právní gramotnost.

Společné pro oba předměty je však to, že se jedná o výuku práva na střední škole, která je koncipována velice interaktivní formou.

Odpovídá JUDr. Mgr. Michal Urban. Ph.D., garant předmětu

Liší se Váš přístup k vedení předmětu od dob, kdy jste s ním začínal? Na základě jakých podnětů k těmto změnám přistupujete?

Předmět a koneckonců i já sám se vyvíjíme. Největší změny jsou dvě: oproti kurzu před šesti lety dostanou studenti na první hodině skriptum, ve kterém najdou řadu materiálu, se kterými pracujeme na semináři, i mnoho konkrétních aktivit, pracovních listů i plánů hodin, které mohou použít při učení na středních školách. Dále pak kurz neučím sám, ale pomáhá mi některý z absolventů předmětu z minulých let. Obojí tak nějak přirozeně vyplynulo — bylo mi líto nezapojit ty, kteří kurzem prošli a měli o učení dále zájem. A protože čas před tím, než studenti odchází učit na střední školy, je velmi omezený, bylo mi jasné, že studenti musí časem dostat do ruky nějaký přehledný, přiměřeně rozsáhlý a dobře použitelný materiál. Na konci kurzu také studenti vyplňují zpětnou vazbu, ze které občas vzejde konkrétní nápad na zlepšení předmětu — třeba umožnit studentům prezentovat část své hodiny ještě před odchodem na praxi a obdržet na ni zpětnou vazbu (tento nápad jsme uvedli do praxe už před několika lety a považují ho stále za dobrý), nebo po-

řádat méně seminářů během samotné praxe, aby se studenti mohli lépe soustředit na samotnou praxi (i to se děje).

Mění se nějak skladba středních škol, s nimiž v rámci předmětu spolupracujete?

Skladba škol se určitě vyvíjí. Máme dvě gymnázia, která jsou s námi od začátku projektu, ale naši studenti učili na nějakých dvaceti třiceti dalších školách. Řadu z nich si sami našli — zpravidla na nich studovali a chtěli jít učit „k sobě domů“. Pokud jejich škola neležela daleko od fakulty, v několika případech se z ní stala pravidelně spolupracující škola. Někteří učitelé mi také sami napsali, že by se rádi do projektu zapojili — jednorázově i opakovaně. Potkali jsme se buď na nějakém kurzu, nebo nás našli na našich stránkách www.streetlaw.eu. Postupně se nám daří nepůsobit jen na dobrých pražských gymnáziích, ale i na obchodních akademiích a občas i středních odborných školách či učilištích. Dobrou spolupráci jsme navázali i se školou pro zrakově postižené — a zrovna letos se do kurzu zapsal i jejich absolvent, který tam společně se svým vodícím psem vyrazí učit. To mi udělalo velkou radost. Nemám samozřejmě nic proti pražským gymnáziím, sám na jednom už sedmým rokem učím, ale myslím si, že si pozornost právnické fakulty zaslouží i jiné školy.

Vnímáte v rámci praxe nějaký přínos i pro sebe, pro své učební metody či přístupy?

Bedlivě každý rok sleduju, jak studenti reagují na teoretickou část kurzu i samotnou praxi. Podle toho ze seminářů vyřazuji aktivity, které přestaly fungovat nebo se ani opakovaně neosvědčily, a naopak zařazuji nové úkoly a cvičení. Kdykoli sám narazím na nějakou dobrou učební metodu, zkouším ji použít — aby o ní věděli i studenti a mohli si sami rozhodnout, jestli ji použijí na středních školách. Velmi mi také pomohl pohled studentů-bývalých absolventů kurzu, se kterými předmět učím. Mají zkušenosti z obou stran, což je k nezaplacení. •

Dominika Otroušínová
studentka 5. ročníku